

- [5] Brožúra:
Börner, R. – Goiser, R. (2005): **Themenimpulse 2005**; NÖ Dorf-und
Stadterneuerung; 31s.
-

Preklad z nemčiny strany 10-13:

Sociálna obnova dediny

Život zo silných koreňov

Mag. Johann Lagler, farár v Steinakirchen am Forst, vidí vzájomnú komunikáciu ako chrbticu sociálnej obnovy dediny. Všetci majú mať šancu sa zúčastniť.

Mag. Johann Lagler sa narodil dňa 12. mája 1969 v St. Pölten a vyrástol v Ober-Grafendorfe. Po maturite na obchodnej akadémii v St. Pölten študoval teológiu. V roku 1996 bol vysvätený na kňaza a potom bol činný ako kaplán v Purgstall/Erlaufe, Zwettl a Kremse. Od roku 2001 je farárom v Steinakirchen am Forst.

Len tam, kde ľudia spolu hovoria, sa môže vyvinúť spoločenský život. Pre sociálne zloženie dediny je dôležité priviesť k rozhovoru ľudí zo všetkých sociálnych vrstiev a generácií. Často sú to svojrázni ľudia, ktorí túto úlohu spájajúcu generácie plnia, ľudia o ktorých možno pozitívne hovoriť, ako je napríklad August Wickenschnabel in Steinakirchen: S 85 rokmi je najstarším obecným pracovníkom Dolného Rakúska a ešte stále nechce ísť do penzie. Žije pre spoločenstvo, dokáže priviesť ľudí k rozhovoru a súčasne je najobľúbenejším predmetom rozhovorov všetkých generácií.

Wickenschnabel je šťastným prípadom. Ale aj cielené prepojenie rôznych záujmov v spoločenstve dediny vytvára rozmanité možnosti pre rozhovory. Začína to spoločným vytvorením termínových kalendárov so všetkými spolkami a organizáciami alebo vzájomnými návštevami výročných schôdzí a tým súčasným verejným uznaním jednotlivých spolkov. Dôležité je, že sa zaangažovaní nepovažujú za osamotených bojovníkov, ale hľadajú rozhovory so všetkými, ktorí chcú spoločne tvoriť.

Vytvoriť pocit pre vlasť

Oboznámenie s vlastnými dejinami je podstatným prínosom k sociálnej obnove dediny. Každé miesto má historické zvláštnosti, ktoré ho robia jedinečným. Ak sa vytvára kronika obce, dostávajú sa do rozhovoru ľudia, ktorí by snád vzájomný kontakt nikdy nehľadali. V Steinakirchen am Forst vznikla kniha „Vlasť Pyhrfeld – djiny Rakúska na základe 45 sedliackych usadlostí“. Pri rešerši sa zoznámili ľudia s rôznym osobným pozadím. Niečo takého obci prospieva.

Spoločné projekty ako sú napríklad renovovanie farského kostola, hradu, kaštieľa alebo nejakej ruiny podporujú zrastanie spoločenstva obce: zbierajú sa príspevky, pridávajú sa dobrovoľníci a investujú bezpočetné hodiny práce. Tak vzniká spoločenstvo. Tak sa však vyvinie aj hrdosť na svoju vlasť, ktorú spoluvytvárali.

V Steinakirchen sa v priebehu nespočetných hodín nezaplatiteľnej práce renovovali všetky pamätné tabule a stĺpy na území obce. V jednej knihe je každá z nich opísaná, vrátane svojej histórie. Každoročný sprievod k pamätným tabuliam, spojený s pobožnosťou, vytvára živú tradíciu.

Aj kalendár s motívami z oblasti obce môže podporiť spojitosť s vlastnou dedinou.

Slávnosti dávajú silu.

Mnohé inštitúcie dedinského života sa v minulých rokoch z miesta stratili. Pritom sa jedná o voľakedy nenahraditeľné pevné body ako napr. krám, pošta a mnohé pohostinstvá. Nostalgická túžba však nepomáha; žijeme v tomto čase, musíme z neho urobiť to najlepšie. Spoločné oslavy sú oporným bodom života dediny; zo sviatkov vzniká sila pre spoločenstvo. Kalendárny a cirkevný rok poskytujú početné príležitosti – treba ich len podchytiť, staré tradície oživiť alebo vytvoriť nové. Dôležité je zapojiť spolky, faru, školy a škôlky. Potom bude sivý všedný deň pestrejším a spoločenstvo živým.

Pozvať všetkých

Každý, kto v dedine žije, má mať aj možnosť podieľať sa na spoluvytváraní spoločenského života. Kto chce, toho by sme mali zapojiť, tomu by sme mali poskytnúť príležitosť angažovať sa a prispieť. Z danej situácie urobiť to najlepšie a využiť zdroje – to je príkaz hodiny v oblasti sociálnej obnovy dediny.

Meniaca sa spoločnosť

Aj na dedinách sa časy menia. Mag. Gunther Hampel, výkonný vedúci Dolnorakúskeho pomocného diela (Hilfswerk), vidí zmenené potreby ľudí ako výzvu a ako príležitosť.

Mag. Gunther Hampel sa narodil v roku 1965 vo Voralbergu. Po štúdiách podnikového hospodárstva na Ekonomickej univerzite vo Viedni nasledovali rôzne manažérske pozície v oblasti predaja a marketingu. Od marca 2002 je Gunter Hampel výkonným vedúcim Dolnorakúskeho pomocného diela.

Ľudia starnú, rodiny sa zmenšujú – to sú horúce železá sociálnej obnovy dedín.

Uplynulé desaťročia priniesli sociálnym spoločenstvám vo vidieckom priestore hlboko siahajúce zmeny: veľká rodina, ktorá zjednocuje viaceré generácie pod jednou strechou a svoje sociálne potreby je schopná vo veľkej miere sama pokryť, je stále zriedkavejšia. Počet zamestnaných matiek silne vzrástol a následkom rastúcej miery rozvodov sa dnes štruktúra rodiny menia často veľmi rýchle. Súčasne rastie nezmenené trvanie života a následkom toho sú ľudia dlhšie odkázaní na to, aby ich v starobe, pri úlohách denného života, niekto podporil.

Každý piaty Rakúšan je dnes starší ako 60 rokov a do 20 rokov to bude už každý tretí. S priemernou dĺžkou života rastie potreba ošetrovania: Pred 50 rokmi potrebovali starí ľudia v priemere opateru počas troch mesiacov, dnes je potrebných sedem rokov. Tak vzniká popri potrebe opateru detí dodatočne rovnaká potreba pre staršie generácie, čo predstavuje enormnú výzvu pre spoločnosť a rodinu.

Vytvárať synergie

Aj štruktúry rodín sa menia: Stalo sa zriedkavosťou, aby všetky generácie žili pod jednou strechou. Na miesto veľkých rodín nastupujú dnes siete rodín, v ktorých mnohé úlohy prechádzajú do cudzích rúk. Miesto starých rodičov sa o deti starajú materské školy, detské jasle a školské družiny; starí ľudia sú stále častejšie odkázaní na pomocné zariadenia.

Ak ľudia potrebnú sociálnu infraštruktúru nenájdu, nezostáva im z dlhodobého hľadiska nič iného, ako sa odsťahovať. Pritom je možné mnohé služby zorganizovať aj vo vlastnej dedine. Príkladom je starostlivosť o deti na gazdovskom dvore. Tak získavajú ženy v poľnohospodárstve možnosť vedľajšieho príjmu, rodičia si ušetria dlhé cesty dopravou a deti získavajú z prírodného, zdravého prostredia.

Darovať čas

Čas sa v našom rýchлом každodennom živote stal jedným z najhodnotnejších statkov, a kým mladí ešte o tom stále vedľa málo, starým sa stáva často dlhým. „Darovať čas“ formou čestnej služby návštevou pomáha opäť integrovať starých a osamelých ľudí do spoločnosti a podporuje pritom výmenu názorov a porozumenie medzi generáciami. Starší ľudia môžu na druhej strane mladým rodinám nahradiť starú mamu alebo starého otca. Táto zmysluplná činnosť otvára okrem toho možnosť si trochu privyrobiť.

Zistenie stavu v dedine ukáže ponuku a dopyt a privedie ľudí k rozhovoru. Ľudia, ktorí sa chcú angažovať, sa vyskytujú v každej dedine. Treba im len urobiť zmysluplné ponuky, viesť ich a školiť.

Podporovať rodiny

Dolnorakúske pomocné dielo sa poníma ako točňa pre sociálne služby vo vidieckom priestore, ktorá spája ponuku s dopytom a ponúka kvalifikované vzdelanie. Počas 27 rokov vzniklo v Dolnom Rakúsku 200 miest v ktorých 400 pracovníkov poskytne mesačne služby 21.000 zákazníkom. Najdôležitejším cieľom však pritom nie je nahradiť rodinu, ale ju podporiť a tak zachovať je funkčnú schopnosť. Ponuka služieb je široká: od domácej opaterky nemocných a pomoci v domovoch cez mobilnú starostlivosť o choré deti a ich terapiu až po jedenie na kolesách a pomoc rodinám.

Obrázok: „Integračný lokál“ v Maria Ponsee:

Veľká host'ovská miestnosť bývalého hostinca sa využíva nielen ako jedáleň a spoločenská miestnosť pre väčšinou ťažko telesne a viacnásobne poškodených obyvateľov chránených dielní. Služí aj ako sála na uskutočňovanie kultúrnych udalostí v regióne, ako miesto pre zhromaždenia spolkov a iniciatív obce Maria Ponsee a blízkeho okolia.

Sociálny život v dedine

Definovanie cieľov pracovných krúžkov

POSILŇOVAŤ SPOLOČENSTVO

- Spoločná tvorba a práca môžu podporovať súdržnosť a zodpovednosť za seba.
- Pripustiť komunikáciu a konfrontáciu s inými názormi.
- Vytvoriť mosty medzi generáciami.
- Presadzovať architektúru podporujúcu komunikáciu, vytvárať miesta, kde sa komunikácia môže uskutočňovať

- aj pri plánovaní sídlisk a rodinných domov.
- Naučiť sa prednostiam sociálnej blízkosti prostredníctvom inštitúcie obnovy dedín.
- Obec motivuje angažovaných dobrovoľníkov
- Spolok pre obnovu dediny vystupuje ako spoločenstvo
- Obec inštaluje štruktúry, stretnutia a komunikácia opäť umožňujú napr. rozmanité miesta stretnutia atď.
- Obec vytvára miesta, resp. príležitosti pre stretnutia, napr. cirkevné slávnosti a slávnosti pivníc.
- Obyvateľstvo / ich sociálni predstavitelia si stanovujú dosiahnuteľné, realistické ciele (zážitky z úspechu sú dôležité pre motiváciu).

PODPOROVAŤ OBNOVU

- Treba mať priestor ako na oživenie starého, tak aj na naučenie sa novému (napr. internet...).
- Treba ponechať možnosť, aby sa medzi staršími osobami mohli vytvoriť záujmové skupiny.
- Viaceré malé projekty vyvolajú často viac pohybu v obci ako málo veľkých podujatí (napr. počítač pre Homepage).
- V hraničnom priestore: kooperácia medzi touto stranou a druhou stranou aj v sociálnych záujmoch.
- Kraj a obec predkladajú ciele, ktoré sa potom v dohovore s obyvateľstvom riešia.
- Stranícka politika nemá v sociálnych záujmoch žiadne oprávnenie! Obnova obce spája rôzne stranicko-politické skupiny dohromady.
- Sociálna obnova dediny potrebuje prostredie. Kvalita života je pre ňu potrebným predpokladom a základňou.

PODPORA ZVONKA

- Obce majú dostať odbornú podporu pri integrovaní „iných“ skupín obyvateľstva (cudzí, prisťahovalci, cudzinci zo zahraničia, postihnutí...) do obce. Treba podporovať porozumenie medzi skupinami a rozvíjať komunikáciu.
- Rôzne „diela pomoci“ vzájomne kooperujú (využívanie synergie, menej dvojkoľajnosti).
- Odborní experti poskytujú odborné vstupy pre sociálnu motiváciu obyvateľstva.
- Kraj Dolné Rakúsko vytvára „sociálne“ rámcové podmienky a motivuje k sociálnej angažovanosti.

STARŠÍ ĽUDIA

- O starého človeka je v obci dobre postarané.
- Darí sa v obci udržať osamelých a na pomoc odkázaných ľudí.
- Starší obyvatelia obce poskytujú svoje znalosti a tradíciu ďalej formou workshopov, kultúrnych podujatí alebo fotoprezentácií.

MLÁDEŽ

- Mladý človek dneška je starým človekom zajtrajška a žije v obci.
- Mládež je plne integrovaná do spolkového života obce.
- Máme pre mládež atraktívne ponuky.
- Obec prenáša na mládež spoluzodpovednosť a vedie ju k tejto zodpovednosti.

- Mládež preberá sociálnu zodpovednosť za určité oblasti.
- Mládež sa zapája do vývojových a rozhodovacích procesov spojených s aktivitou obce.
- Obec sa chápe iniciatívy pre mládež napr. formou starostlivosti o mládež, aby došlo k prepájaniu generácií.
- Povolania: V krajskom merítku existujú iniciatívy pre zamestnanie mládeže, kraj pre to vytvára rámcové podmienky.
- Dôležité je, dať mládeži „priestor“. Musia byť vytvorené komunikačné miesta.

Nový život pre dediny

Sociálna obnova obce je jadrom pre živé spoločenstvo. Možné smery ukazuje veľký počet inovačných modelov pre integráciu všetkých spoločenských skupín a generácií – nakoniec však každá obec vyžaduje individuálne riešenie, ktoré sa bude orientovať na potreby ľudí.

Najdôležitejšie otázky pre Obnovu dediny & mesta v oblasti sociálneho života v obciach znejú: Ako privedieme ľudí k rozhovoru, aby vzniklo spoločenstvo? Ako integrujeme mládež? A ako si nájdú a udržia starší ľudia svoje miesto v spoločenstve?

Integrovat' mládež

Komunikácia potrebuje priestor. Tam, kde mládež sama nesie zodpovednosť za tento priestor, dbá nato, súdržnosť a zodpovednosť za seba sa rozvíjajú. V Langau, v okrese Horn, si mládež prenajala prázdne stojacu budovu a vlastnou iniciatívou ho prebudovala na miesto pre stretávanie mládeže. Často je potrebná aspoň počiatočná podpora zo strany staršieho mládežníka, aby používateľov priestoru pre mládež priviedol k vlastnej zodpovednosti.

Mladí sa nechajú motivovať k spolupráci, ak môžu aj sami znášať zodpovednosť a byť integrovaní do projektov spoločenstva. Mali by byť postupne integrovaní aj do predsedníctiev spolkov, aby sa učili, ako práca prebieha a aké výzvy treba zvládnuť. Tak prispievajú k cenným vstupom a čerstvému pohľadu – a majú zážitok úspechu, čo prispieva ich sebavedomiu a dozrievaniu. Dobrými príkladmi sú autobus pre kyvadlovú dopravu mládeže a most generácii v Harmannsdorf-Rückersdorfe a priestory pre mládež v komunikačnom centre „stará ľudová škola“ v Kirchau, obec Warth.

Dobré prostredie pre staršie generácie

V obciach väčšinou nie je tak ľahké zabezpečiť zodpovedajúce miesto v spoločnosti aj pre starších ľudí. Často však chýba iba malý podnet, pozvať ich, aby tiež prišli. Cielené osobné rozhovory môžu mnoho pomôcť. Malé skupiny seniorov – počnúc športom podporujúcim zdravie až po družnú zábavu – sa väčšinou rýchlo etablojú ako pevná súčasť dedinského spoločenstva.

Aj starší ľudia hľadajú potvrdenie a uznanie a chcú poskytnúť pre obec zmysluplný prínos. Platformy pre ponuku a dopyt im dávajú príležitosti napr. na domáce služby alebo niekoľkohodinovú starostlivosť o deti (burza dedkov a babiek).

Starší ľudia by mali bývať vo svojom domove tak dlho ako to je len možné. Pre tento účel treba v obci podporovať komunikáciu o možnej pomoci prostredníctvom sociálnych služieb. Pre mnohých starých ľudí sú ich vlastné domy z hľadiska nárokov na prácu a nákladov enormným zaťažením. Tu môže spoločenstvo dediny nájsť kreatívne riešenia, ako napr. byty seniorov v centre obce alebo bytové spoločenstvá seniorov.

Komunikácia medzi generáciami

Nato, aby bolo možné priviesť ľudí k rozhovorom, treba nájsť priestory a možnosti pre komunikáciu, ako sú rôzne slávnosti, skupiny pre rozhovory medzi mladými a starými, atraktívne podujatia ako napr. slávnosti spojené s grilovaním alebo pravidelné večery spojené s hrami. Oživenie tradícií (miesto meravého lipnutia na nich) je dôležitým faktorom: Prečo sa to alebo ono takto vytvorilo a oslavovalo? Čo chceme prevziať, kde máme my iné potreby? Obnova dedín tu môže pomôcť vysvetliť ľudovú kultúru a tradície a oduševniť pre ne aj mladších.

Pomoc pre obnovovateľov dediny

Kto sa angažuje v sociálnej oblasti, potrebuje podporu a odborné znalosti. Prostredníctvom sietí, výmeny informácií a príkladov najlepšej praxe možno zaangažovaných znova motivovať a naučiť ako postupovať pri neúspechoch.